

BEATRICE DIANA BURCEA

Colecția STUDIA DOCTORALIA

Directorul colecției

IPS Prof.univ.dr. Irineu Ion POPA

Director al CSUD - IOSUD

Universitatea din Craiova

COMITETUL ȘTIINȚIFIC

Prof.univ.dr. Bădică Costin, Școala doctorală „Constantin Belea” a Facultății de Automatică Calculatoare și Electronică

Prof.univ.dr. Burlea Șchipoiu Adriana, Școala doctorală de Științe Economice

Prof.univ.dr. Cosmulescu Sina Niculina, Școala doctorală de Ingineria resurselor animale și vegetale

Prof.univ.dr. Damean Sorin Liviu, Școala doctorală de Științe sociale și umaniste

Prof.univ.dr. Dumitru Nicolae, Școala doctorală ”Academician Radu Voinea” a Facultății de Mecanică

Prof.univ.dr. Enache Sorin, Școala doctorală de Inginerie electrică și energetică

Prof.univ.dr. Gautier Laurent, Université de Bourgogne, Dijon, Franța

Lector univ.dr. Matei Andaluza Cristina, Școala doctorală de Științe

Prof.univ.dr. Matei Gheorghe, Școala doctorală de Științe Economice

Prof.univ.dr. Mazilu Mirela Elena, Școala doctorală de Științe

Prof.univ.dr. Micu Sorin, Școala doctorală de Științe

Prof.univ.dr. Mitrea Ion, Școala doctorală de Ingineria resurselor animale și vegetale

Prof.univ.dr. Ocoleanu Ticu Nelu, Școala doctorală de teologie ortodoxă

„Sfântul Nicodim”

Prof.univ.dr. Otovescu Dumitru, Școala doctorală de Științe sociale și umaniste

Prof.univ.dr. Olteanu Gabriel, Școala doctorală a Facultății de Drept

Prof.univ.dr. Panea Nicu, Școala doctorală „Alexandru Piru” a Facultății de Litere

Prof.univ.dr. Petre Nicolae, Școala doctorală de Inginerie electrică și energetică

Prof.univ.dr. Răducanu Ruxandra, Școala doctorală a Facultății de Drept

Prof.univ.dr. Selișteanu Dan, Școala doctorală „Constantin Belea” a Facultății de Automatică Calculatoare și Electronică

Prof.univ.dr. Spulbăr Cristi Marcel, Școala doctorală de Științe Economice

Conf.univ.dr. Stan Răzvan, Școala doctorală de Teologie ortodoxă „Sfântul Nicodim”

Prof.univ.dr. Tarniță Daniela, Școala doctorală ”Academician Radu Voinea” a Facultății de Mecanică

Prof.univ.dr. Teodorescu Cristiana-Nicola, Școala doctorală „Alexandru Piru” a Facultății de Litere

BEATRICE DIANA BURCEA

**ENUNȚAREA ÎN POEZIA
ROMÂNEASCĂ POSTMODERNĂ**

Editura UNIVERSITARIA

Craiova, 2024

Referenți științifici:

Prof.univ.dr.habil.emer. Emilia Parpală Afana

Conf.univ.dr. Alina Țenescu

Copyright © 2024 Editura Universitaria

Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BURCEA, BEATRICE-DIANA

Enunțarea în poezia românească postmodernă / Beatrice Diana

Burcea. - Craiova : Universitaria, 2024

Conține bibliografie

ISBN 978-606-14-2066-7

811.135.1

© 2024 by Editura Universitaria

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețelele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Mulțumiri

Realizarea acestei lucrări a fost posibilă datorită îndrumării competente de care am beneficiat pe parcursul stagiului doctoral (2013-2016).

Sunt profund recunoscătoare doamnei prof. univ. dr. habil. emer. Emilia Parpală Afana, care m-a girat cu încredere, studentă fiind la master, încurajându-mă să aprofundez cercetarea poeziei românești postmoderne. Rigoarea academică a observațiilor a constituit pentru mine o etapă benefică în formarea spiritului științific, necesar elaborării lucrării.

Gândurile de recunoștință se îndreaptă și spre membrii comisiei de îndrumare – conf. univ. dr. Ion Buzera, conf. univ. dr. Ovidiu Drăghici, conf. univ. dr. Alina Țenescu, care au susținut activitatea științifică cu sugestii pertinente.

Prin disponibilitate intelectuală, prin tact academic, s-a creat o atmosferă universitară de colaborare, propice dezvoltării curiozității epistemologice.

Vă mulțumesc.

Beatrice Diana Burcea

*Părinților mei, Marin și Ioana Burcea, pentru faptul că au trăit intens,
alături de mine, toate etapele acestei cărți.*

INTRODUCERE

Interferența dintre literatură și lingvistică, generată de o nouă abordare lingvistică a coeziunii și a coerenței textuale, a facilitat valorificarea premisei că enunțarea poetică, în complexitatea ei, poate da seamă de inovațiile din poezia românească postmodernă. Această perspectivă este motivată de ipoteza că poezia este un act de limbaj. Corpusul reprezentativ de poezie optzecistă, în esență o poezie experimentală, eterogenă și incitantă, etalează, adesea ostentativ, recuzita enunțării, dezvăluind specificitatea fenomenului. Valențele enunțative ale poeziei optzeciste și parțial nouăzeciste susțin intenția exemplificării problematicii în cauză și nicidecum intenția realizării unui studiu monografic.

Cercetarea întreprinsă vizează un aspect important în analiza pragmatică, și anume enunțarea poetică. Printre teoriile lingvistice ale secolului al XX-lea, enunțarea, în speță dimensiunea enunțativă a limbajului, a fost minimalizată sau ignorată de orientările din lingvistica structurală. Atenția acordată fenomenului de către Charles Bally, Gustave Guillaume, Roman Jakobson, Émile Benveniste a fundamentat exegeza asupra enunțării pentru câteva decenii, astăzi asistând la un reviriment în domeniu.

Cercetările epistemologice au determinat o modificare în obiectivul de studiu al lingviștilor, bazat pe un aparat conceptual nou. În anii '80 ai secolului trecut, prin teoriile enunțării și prin reorientarea unor lingviști, s-au creat noi perspective în interpretarea „limbii în acțiune”. Reflectarea asupra enunțării favorizează „trecerea de la *text*, ca înlănțuire de mărci lingvistice, la *discursul* literar, ca activitate reglementată de instituția cuvântului” (Maingueneau 2008: 45).

Privite din unghiul științelor limbajului, operele literare sunt, pe de o parte, „rezultatul unui anumit tip de *enunțare*” și, pe de altă parte, „segmente” ale unui anumit „tip de *discurs*” (Cuniță 2007, în Maingueneau 2007: 6). Întrucât nu există enunțare fără determinare personală și temporală, pragmatica oferă un instrument generos de investigație.

Științele limbajului au un rol tot mai pregnant în analiza literaturii. Așa cum subliniază Dominique Maingueneau (2008: 45-46), ele nu au doar

funcție de adjuvant în analiza textelor literare, ci au și capacitatea de a genera informații despre operă, „în calitatea ei de discurs”. Conceptele din științele limbajului nu sunt întrebuințate mecanic pe un corpus, ci, dimpotrivă, în spiritul teoriei lui D. Maingueneau, analistul trebuie să se sprijine pe o „teorie a enunțării literare”. Aceasta nu mai este tributară categoriilor gramaticale și nici retoricii tradiționale. În acest punct, analiza pragmatică, care valorizează strategiile enunțative și comunicaționale, a permis reconsiderarea statutului receptorului și al mesajului. Ipoteza că analiza pragmatică asimilează aserțiunea, potrivit căreia poezia este „act de limbaj” și acțiune comunicativă, motivează abordarea interdisciplinară a poeziei românești postmoderne, pentru perioada optzecistă, din perspectiva unor concepte-cheie impuse de autori reprezentativi pentru pragmatica enunțării, precum „dialogismul”, „deixis-ul”, „anafora” și „actele de vorbire”.

Obiectivele avute în vedere se concretizează în promovarea cu insistență a unui echilibru interpretativ între concept și text, în respectarea unui demers sistematic, precum și în impunerea unei viziuni originale asupra receptării materialului valorificat.

Echilibrul interpretativ între concept și text permite realizarea unui demers sistematic, condiție *sine qua non* în conturarea viziunii originale asupra receptării fenomenului enunțării poetice. În ultimii ani, receptarea teoriilor enunțării, realizată preponderent la nivelul textelor narative, a fost extinsă la nivelul textelor poetice, prin studiile Emiliei Parpală (1994, 2011, 2015). În spiritul acestei inițiative, cercetarea actuală asigură continuitatea receptivă la nivelul enunțării poetice, întregind imaginea de ansamblu asupra fenomenului.

În studiile de specialitate, se consideră că pragmatica, disciplină relativ nouă, cu deschidere spre filosofie, retorică, stilistică, sociologie, antropologie, s-a dezvoltat în mare măsură pe baza teoriei actelor de limbaj.

Termenul *pragmatică*¹ provine însă dintr-un articol al filosofului american Charles Morris (1938), scris pentru o enciclopedie științifică, în care distingea trei discipline preocupate de limbaj: sintaxa, semantica și pragmatica (Reboul, Moeschler 2001: 22). Cele trei dimensiuni ale procesului

¹ *Pragmatică* < gr. *pragma* „acțiune”, prin extensie „acțiunea de utilizare a limbii”.

de semioză au ca obiect de studiu: relația dintre semne, relația dintre semne și referenții acestora, respectiv relația dintre semne și utilizatorii lor. În fază incipientă, pragmatica nu trimitea la o cercetare efectivă, ea reducându-se la studiul pronumelor de persoana întâi și a doua și la cel al „adverbelor de loc și de timp” (*ibidem* 2001: 22-23).

Constituirea pragmaticii ca domeniu specific de cercetare este rezultatul modificărilor de perspectivă produse în filosofia limbajului și în lingvistică. Astfel, în filosofie, pozitivismul logic, potrivit căruia propozițiile care nu puteau fi verificate ca adevărate sau false erau considerate lipsite de sens, este depășit de filosofia analitică. Atât Ludwig Wittgenstein (1953) cât și John Austin (1962) au subliniat independent importanța uzului. Pentru filosoful austriac, enunțurile sunt explicabile doar în relație cu activitatea de a vorbi o limbă. Filosoful englez susținea, la rândul său, condiționarea contextuală a sensurilor. Susținându-și *Conferințele William James*, John Austin intenționa să întemeieze o nouă disciplină filosofică, și anume filosofia limbajului. El a fondat însă, în viziunea unor cercetători, o „subdisciplină a lingvisticii” (Reboul, Moeschler 2001: 23). În lingvistică, perspectiva autoreferențială a lingvisticii structurale și generative este depășită prin atenția acordată „formelor reale de existență și funcționare a diverselor limbi” (Ionescu-Ruxăndoiu 2003: 11). Taxonomiile referitoare la precursorii pragmaticii sunt generoase, incluzând: antropologi (B. Malinowski, R. Firth, considerați protopragmaticieni de către Levinson), adepți ai perspectivei funcționale în cercetarea lingvistică (M. A. K. Halliday), specialiști în studierea formelor deixis-ului – îndeosebi Émile Benveniste (1966; 2000) și Y. Bar-Hillel –, precum și specialiști care au aprofundat distincția dintre enunț și enunțare (J. Dubois 1969; É. Benveniste 1970; Tzvetan Todorov 1970) (apud Ionescu-Ruxăndoiu 2003: 12-13).

În evoluția acestei discipline, se conturează două direcții: una asimilată pragmaticii școlii „continentale” și alta susținută în lucrările specialiștilor britanici și americani (Verschuieren 1987: 4, apud Ionescu-Ruxăndoiu 2003: 14 și urm.). Prima direcție, „preponderent acțională”, se întemeiază pe distincția enunț – enunțare în descendența lui J. Dubois, É. Benveniste și Tz. Todorov. A doua direcție accentuează „componenta interacțională a comunicării verbale”.

În definirea acestei discipline, relația dialectică dintre text și context este evidentă, în măsura în care actele de limbaj afectează contextul. Axul central al relației dintre enunț și context este enunțarea. Noțiunea a fost abordată fie în sens restrâns, strict lingvistic, fie în sens larg, prin lingvistica enunțării. Prima delimitare „este o tentativă de reperare și de descriere a unităților – de orice natură sau nivel –, a înscrierii lor în enunț ca indici ai subiectului enunțării” (Kerbrat-Orecchioni 1980: 32), cea de a doua delimitare vizează descrierea „relațiilor care se țin între enunț și diferitele elemente ale cadrului enunțativ” (*ibidem*: 30).

În spațiul francofon, studiile de pragmatică din ultimele decenii se înscriu într-un demers specializat, orchestrat de personalități precum Dominique Maingueneau, Anne Reboul, Jacques Moeschler, Jean-Michel Adam, Catherine Kerbrat-Orecchioni, Jacqueline Authier-Revuz etc. Aceste contribuții au o mare valoare operatorie prin analizele de text propuse.

În spațiul românesc, receptivitatea la teoriile pragmaticii continentale și anglo-americe a atins un etalon ridicat, studiile aferente, situate de o parte sau de cealaltă a baricadei, având meritul de a antrena dezbateri euristice de anvergură. Cercetările întreprinse se încadrează în preocupările vaste ale lingvisticii textuale, ale analizei discursului, ale pragmaticii literare.

Corpus-ul teoretic vast – Liliana Ionescu-Ruxăndoiu (1991, 1995 / 1999, 2003), Paul Cornea (1998, 2006) – constituie un reper în analizele întreprinse de cercetători avizați. Poetica enunțării a suscitat interesul multor lingviști care au operat cu varietatea conceptelor atât în analiza textelor neomoderniste (Marin Mincu 1979; Oana Chelaru-Murăruș 2000), cât și în analiza textelor postmoderniste (Emilia Parpală Afana 1994, Emilia Parpală [coord.], 2011 și 2015). Contrabalansând varietatea lucrărilor de pragmatică a prozei, Emilia Parpală, în intenția sincronizării cu metodele consacrate în plan internațional, a optat pentru perspectiva semio-pragmatică și cognitivă, în elaborarea volumului *Postmodernismul poetic românesc. O perspectivă semio-pragmatică și cognitivă* (Parpală [coord.] 2011). Volumul, în intenția mărturisită a autoarei, are un impact gnoseologic și un impact cultural identitar. Studiul are meritul de a fi prima evaluare a poeziei postmoderne prin discipline adecvate. În spiritul analizei întreprinse pentru poezia

postmodernă, cercetarea actuală continuă demersul Emiliei Parpală, pe un corpus restrâns la poezia generației '80.

Paradigma postmodernă și-a conturat epistema în mediul cultural al modernității. Sistem cultural semnificant, postmodernismul a adus în atenție „un model de cunoaștere de tip pluralist”. Considerat, prin natura ipotetică a termenului, „un construct explicativ și operațional” (Călinescu 1995: 259), acest concept „bon à tout faire”, în termenii lui U. Eco (1984), s-a sustras, prin varietatea accepțiilor, unei definiții general acceptate.

Astfel, critica postmodernismului a favorizat abordări diferite, perspectivele propuse de John Barth (1967), Charles Newman (1985), Jean-Francois Lyotard (1984), Ihab Hassan (1982), Jean Baudrillard (1983) etc. fiind însă considerate „ficțiuni” (McHale 1987: 4). Prin disoluția „metanarațiunilor” (în termenii lui Francois Lyotard), prin subminarea „gândirii tari” (în termenii lui Gianni Vattimo), postmodernismul a impus redefinirea conceptului „noutate”. Potrivit lui Nietzsche, caruselul noutății nu poate fi oprit, antrenând modificări majore la nivel social, cultural, uman, impunându-se ideea unui „nou umanism” (Petrescu 1998: 132). Trecerea de la totalitate la pluralitate a permis asimilarea unui nou model epistemic, depășindu-se modernitatea prin diversitate.

Există totuși un consens în rândul cercetătorilor prin faptul că postmodernismul poate fi considerat „un posibil cadru de discuție pentru literatura contemporană” (Călinescu 1995: 247), un argument în acest sens fiind oferit de constituirea unui corpus de scrieri postmoderne, pe care criticul clujean nu le vede constituite într-un nou canon, ci mai degrabă le percepe ca „produs al unei perspective istorico-ipotetice”, permițând inițierea unor întrebări referitoare la natura scrisului contemporan (*ibidem*: 247).

Postmodernismul literar românesc s-a impus, pe de o parte, prin activitatea prozatorilor incluși generic în gruparea *Școala de la Târgoviște*²,

² În acest sens, Ion Buzera (1996, 2007) consacră două studii ample prozei promovate de scriitorii cuprinși în această grupare: Costache Olăreanu, Radu Petrescu, Mircea Horia Simionescu (în varianta restrânsă preferată de autor). Caracteristica scriitorilor târgovișteni o constituie „menținerea unei tensiuni a diferenței într-o perioadă când tocmai diferența era inamicul public nr.1” (Buzera 1996: 16).

și, pe de altă parte, prin activitatea semnificativă a scriitorilor din generația „optzecistă”, care s-au străduit sistematic să ofere un model organic al acestuia, în linia unei tradiții literare (Crăciun 1999: 502). Adesea marginalizată în viața literară, generația „optzecistă” a promovat o strategie de grup, în care „opозиția modernism vs. postmodernism a devenit o fractură generaționistă”, impunând „o conștiință mai acută a distanței față de predecesorii imediați” (Rachieru 2000: 96).

Grupăți în jurul unor cenacluri literare („Junimea” și „Cenaclul de luni” al Facultății de Litere din București), „optzeciști” au conturat nuclee de dominanță și asimetrii, marea contradicție a poeziei lor, observă Mircea Cărtărescu (1999: 145), fiind generată de opозиția dintre orientarea „textualistă” (Mircea Nedelciu, Gheorghe Iova, Gheorghe Crăciun, Gheorghe Ene etc.) și orientarea „(micro)realistă” și biografistă sau „lunedistă” (Traian T. Coșovei, Magdalena Ghica, Ion Stratan, Florin Iaru, Romulus Bucur, Mircea Cărtărescu etc.). Acestor poeți li se adaugă și confrăți din alte centre universitare, precum Liviu Ioan Stoiciu, Ion Monoran, Emil Hurezeanu, Marta Petreu, Ion Mureșan etc. (*ibidem*: 156-157).

Obiectul cercetării actuale a necesitat o selecție riguroasă, impusă de complexitatea fenomenului. Restrângerea ariei de cercetare la poezia „optzecistă” a constituit o condiție preliminară, ulterior, atenția îndreptându-se și asupra textelor „nouăzeciste” care au corespuns obiectivelor pragmatice vizate. Respectând-se exigențele relevanței, ale unității și ale diversității, au fost valorificate eșantioane de text aparținând unor poeți precum: Marta Petreu, Forin Iaru, Mircea Cărtărescu, Mariana Marin, Magda Cârneci, Romulus Bucur, Ioan Flora, Nichita Danilov, Traian T. Coșovei, Bogdan Ghiu, Alexandru Mușina, Petru Romoșan Andrei Bodiu, Simona Popescu etc. Permanent s-au avut în vedere realizările *ethos*-ului, în contextul strategiilor pragmatice vizate. În analiza pragmatică, s-au valorificat reperele teoretice care au generat transformări substanțiale în poetica ultimelor decenii ale secolului trecut, precum: subiectivitatea limbajului (Benveniste [1966] 2000) și dialogismul (Bahtin 1970).

Prin cercetarea întreprinsă, s-a conturat o modalitate de abordare a textului literar din perspectiva lingvisticii literare, focalizându-se atenția asupra discursului, în care converg textul (ca întreg structurat) și contextul (ca

manifestare scriptică a recuzitei pragmatice). Trimiterile la contextul cultural vizat asigură unitatea corpus-ului, iar opțiunile poetilor asigură diversitatea discursului poetic impusă de epistemă.

Cercetarea actuală se înscrie, prin metodologie, în domeniul vast al lingvisticii textului literar. Metodele aplicate corpus-ului relevant, preluate din recuzita generoasă a pragmaticii, reliefează un aspect incitant în critica de specialitate, și anume trecerea de la text la discurs (cf. Maingueneau 2008: 45).

Pornind de la cercetările lui Eugen Coșeriu (1994), care în anii '50 ai secolului trecut vorbea deja despre „lingvistică textuală”, insistând asupra diferenței dintre „gramatica transfrastică” și „lingvistica textuală”, Jean-Michel Adam (2008: 20-21) își construiește demersul cu privire la analiza textuală a discursurilor în descendența științifică a lingvistului român. Cercetătorul francez constată faptul că noțiunile „text” și „discurs” sunt pentru unii cercetători interschimbabile: unii tratează despre „discurs” și despre „analiza discursului” acolo unde alții tratează despre „text” și „despre analiza textuală”. Deși ambele axe de cercetare sunt inițiate în anii '50 ai secolului trecut, totuși „lingvistica textului” și „analiza discursului”, subliniază J.-M. Adam, „nu au aceeași origine epistemologică”. În evoluția sa teoretică și metodologică, Jean-Michel Adam renunță la „decontextualizare” și la distincția dintre „text” și „discurs”, situând categoric „lingvistica textuală în cadrul analizei discursului”.

Dominique Maingueneau propune, în *Elements de linguistique pour le texte littéraire* și *Pragmatique pour le discours littéraire. L'énonciation littéraire*, o evoluție de la „text” la „discurs” literar. Cercetătorul constată că, în cazul textelor literare, se pornește adesea de la ideea potrivit căreia este suficientă realizarea unei „rețele de concepte gramaticale” apte să explice problemele de stil. În pragmatică, în schimb, accentul se mută pe discurs, „pe ritualul comunicării literare” (Maingueneau 2007: 12). Lingvistul francez are permanent în vedere faptul că reflecțiile subsumate pragmaticii deschid o altă perspectivă asupra fenomenului literar. În demersul pe care îl propune, Maingueneau consideră textul „o structură legată de o activitate enunțativă”, subliniind că toate concepțiile noi asupra limbajului se răsfrâng și asupra receptării operei literare (*ibidem*: 13).

S-a observat că sensibilizarea la abordarea pragmatică a condus la o reînnoire a perspectivei asupra textului. În ultimele decenii, s-a vorbit adesea de „lingvistică literară” (*literary linguistics*), care a depășit demersul descriptiv pur. Obiectul avut în vedere nu mai este „textul”, ci „discursul”. Acest aspect este crucial pentru cercetarea actuală care preia orientarea metodologică consacrată în cadrul vast al lingvisticii textuale, al analizei discursului, al pragmaticii literare. În acest sens, traseul analitic a fost de la teorie la corpus-ul de scrieri corespunzătoare. Valențele interdisciplinare au fost puse în evidență prin valorificarea teoriilor enunțării (Benveniste – subiectivitatea deictică; Bahtin – dialogismul), prin apelul la metode aparținând stilisticii sau poeticii cerute de analiza în curs. Metodologia este dependentă de obiectul cercetat, cadrul general fiind constituit de teoriile enunțării, de poetică și de analiza discursului. De asemenea, s-au avut în vedere cercetări recente care vizează lingvistica și literatura: Manar Hammad (1983), Herman Parret (1983), J. Authier-Revuz (1984), ScaPoLine (2004), Michèle Monte (2007) etc.

Tema vastă a enunțării poetice a fost tratată în lucrări de referință fie pentru textul poetic neomodernist (Chelaru-Murăruș 2000), fie pentru textul poetic postmodern (Parpală 2011). Abordând această temă complexă pe un corpus poetic postmodern, studiul actual vizează atât realizarea unei cercetări analitice, cât și realizarea unui demers teoretic-generalizant, înscriind cercetarea în dinamica analizei pragmatice. Corpus-ul răspunde cerințelor de diversitate și noutate: poeții optzeciști au tematizat aspecte ale enunțării, au reconfigurat subiectul, au discreditat convențiile literare, au dramatizat discursul, apelând la tehnici ale oralității (Parpală, în Parpală *et al.* 2011: 138). Mărcile subiective ale enunțării au constituit criteriul de selecție a corpus-ului.

Studiul actual respectă cu rigurozitate etapele metodologiei cercetării științifice, reliefând adecvat aspectele epistemologice, teoretice și tehnice, răspunzând exigențelor de conținut și formale impuse de normele în vigoare.

I. POSTMODERNISMUL LITERAR ROMÂNESC, CENTRU ȘI MARGINI

Înțelegerea lumii contemporane reprezintă o problemă majoră pentru gânditori din varii domenii de cercetare. Dificultățile devin vizibile în momentul impunerii paradigmei științifice a cunoașterii. În încercarea de a defini postmodernismul, cercetătorii recurg adesea la „structuri de cunoaștere” moștenite din modernism. În teoria culturii, relațiile conceptuale dintre experiență și cunoaștere privesc, pe de o parte, controversale și conceptele abstracte filosofice și, pe de altă parte, formele sociale și instituționale în care relațiile abstracte și conceptuale sunt materializate (Connor 1999: 16).

Termenul *postmodernism* s-a impus destul de repede în conștiința culturală, configurând o stare de spirit, un tip de scriitură, o perspectivă specifică în abordarea problemelor filosofice, îndeosebi în spațiul cultural francez, sub diverse titulaturi: *post-structuralism*, *neo-structuralism*, *deconstructivism*, *post-heideggerianism*. Aceste manifestări se află sub semnul tensiunii ludice care se răsfânge asupra raporturilor „fidelitate-rebeliune”, „recuperare-originalitate” (Mihali 2003: 5). Fiind considerat un „termen-umbrelă” (Hassan) un termen „bun la toate” (Eco), este greu de stabilit un consens între variatele accepții ale postmodernismului. Mai mult, McHale subliniază libertatea pe care și-o poate lua un critic în impunerea propriei perspective asupra fenomenului, putându-se vorbi despre:

postmodernismul lui John Barth, literatura reînnoirii; postmodernismul lui Charles Newman, literatura unei economii inflaționiste; postmodernismul lui Jean-François Lyotard, o condiție generală a cunoașterii în regimul informațional contemporan; postmodernismul lui Ihab Hassan, o etapă pe drumul către unificarea spirituală a umanității [...]. Mai e și construcția postmodernismului a lui Kermode, care îl definește negându-i existența (McHale 2009: 21).

Complexitatea abordărilor a impus și alte perspective, trecute în revistă de Linda Hutcheon: postmodernismul lui McHale, cu „dominanta” sa